

POŚWIĘCIĆ (338) *vb pf*

o jasne.

inf poświęcić (57). ◇ *fut 1 sg* poświęcę (6). ◇ *2 sg* poświęcisz (11). ◇ *3 sg* poświęci (7). ◇ *2 pl* poświęćcie (1). ◇ *3 pl* poświęcą (1). ◇ *praet 1 sg m* poświęciłem, -em, -m poświęcił (8). ◇ *2 sg m* poświęciłeś, -ś poświęcił (4). *f* -ś poświęciła (1). ◇ *3 sg m* poświęcił (131). *f* poświęciła (4). *n* poświęciło (2). ◇ *pl 1 m pers* -śmy poświęcili (2). ◇ *2 pl m pers* poświęciliście, -ście poświęcili (3). ◇ *3 pl m pers* poświęcili (15). ◇ *plusq 3 sg m* był poświęcił (7). ◇ *imp 2 sg* poświęć (24), poświęci (1) *BierRaj*. ◇ *3 sg* niech, niechaj poświęci (3). ◇ *2 pl* poświęćcie (1). ◇ *con 1 sg m* bych poświęcił (1). ◇ *2 sg m* byś poświęcił (3). ◇ *3 sg m* by poświęcił (29). ◇ *1 pl m pers* byśmy poświęcili (1). ◇ *3 pl subst* by poświęciły (1). ◇ *impers praet* poświęc(o)no (2) *Leop*, *GrabowSet*, było poświęc(o)no (1) *ModrzBaz*. ◇ *part praet act* poświęciwszy (11).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde* także XVI i XVIII w.

1. *Uświęcić, uczynić świętym; pobłogosławić; sanctificare Vulg, PolAnt; consummare, perficere PolAnt* [w tym: *kogo, co* (153)] (159) : DUÍlo křiftowa pořwyacy mya cyalo křiftowe řbař mya *BierRaj* 20; *OpecŻyw* 35; [Syn Boży] pořzwyacyř yř [matkę] jako dom y przebythek řwoy *PatKaz II* 40, 39 [2 r.], 40 [2 r.], 49, 68v [4 r.], 71, 78v, 79; *PatKaz III* 95v, 96, 111; *MurzNT Ioann* 10/36; Toć yeřt zbor álbo kořcyoř bogá řywego [...]. Zá ktery řye pan Křyřtus wydař/ áby ij pořwyęciř/ ořyřcyáyc ij kápyelá wody w řlowye řywotá. *KromRozm II* t; *KromRozm III* C6v, C7; Bo Bog řam pořwyęciř myeyřce przybytku řwoyego. *LubPs* M3v, aa; Do Ornatow y do inřzych kořcielnych grátow ták mowicie/ kiedy ie theř řwięćicie. Rátz Boże tho pořwiećić [!]/ áby Biřkupi y inni křięża/ w to odzienie obletzeni y vřbráni/ od wřzelkiego pokuřzenia Dijabelřkiego [...] byli obronieni. *KrowObr* 106, 74, 162v, 173; *RejWiz* 5; *Leop* *A3v, *Hebr* 10/14, ZZ; Przyimiř ofiárež zá wřzytek lud twoy Izraěłki thobie ofiárowána/ záchowayže cžářtkę twá/ y pořwięć. *BibRadz 2.Mach* 1/26, I 2a marg, *Eccli* 33/12, *2.Mach* 1/25, *Hebr* 9/9; *BielKron* 77v; Przy pocžářku řwiáthá Pan pořwięciř mařżeńřtwo řwięte. *RejPos* 42 marg, 198v; Day y bierz/ á pořwięć duřę řwoię. Bo w grobie prořno mař řzukáć pokármow. *BudBib Eccli* 14/17, *Ex* 19/23, *Ez* 37/28, *Soph* 1/7; *BudNT Ioann* 10/36; *CzechRozm* 118; Křyřř Chřyřřtuřow prawdziwie řwiát pořwięciř *SkarŻyw* 399, 112, 502; *CzechEp* 217, 283 [2 r.]; Pytařby nas kto/ dla cžego wy cžłowieká páná Ieřuřá/ Bogiem zowiećie? Dla tego iž go Bog pořwięciř/ y k temu mieřzkáięc w nim/ vcžynki řwoie Bořkie y dořkonáľe prze zeń odpráwowař *NiemObr* 101, 97, 101; *WerKaz* 286; Then nam wřzem racžyř Oycowřki gniew przepráwić/ gdy řię zá nas dař okrutnie vmęčžyć/ ciało řwoie ofiárowáć racžyř/ áby nas iuř wřzyřřtkich wiecžnie pořwięciř. *ArtKanc* N7; Oycze rácz w nas Imię tve pořwięćić/ á řwe Kroleřřtwo rácz k nam przyřbližyć *ArtKanc* P8; CHwaľá OYcu/ ktery řřworžyř nas: Chwaľá Synowi/ ktery odkupiř nas: Chwaľá Duchowi řwiętemu/ ktery pořwięciř nas *LatHar* 561; A řam Bog pokoiu niech was zupeľnie pořwięći: áby cály duch wářř/ y duřzá y ciało bez nágánieńia/ w przyřřcřiu Pána nářzego Ieřu Chřiřtá byľo záchowáne. *WujNT* 1.*Thess* 5/23; Y ták potwierdziř vmowę y przymierze ono/ y řřary Teřřáment pořwięciř *WujNT* 287; mnie ktorego Oćiec pořwięciř y pořłař ná řwiát/ wy powieďacie/ Ze bluřniřř *WujNT Ioann* 10/36, s. 424, *Eph* 5/26; A nad práwo [Bóg] Ianá ř. w řywocie [matki] pořwięciř. *SkarKaz* 578a, 85a, 577b.

poświęcić komu [= Bogu] [w tym: sobie (4)] (7): *RejPs* 200; á onę mękę iego y drogą krew iego którą cie odkupił á poświęcił łobie/ pokłáday wftáwicznie w łercu łwoim *RejPos* 163v; Y wypełniłoby łie ono poświęcenie Moizéłzowe/ ktore był iemu Pan rofkázác raczył/ gdy łie miał wkázác ná gorze Synái ludowi łwoiemu/ ábyś mi ná ten czás poświęcił ludzi moie. *RejPos* 349, [279]v, 346; *SkarKaz* 576a. Cf »Bogu Ojcu poświęcić«.

poświęcić k(u) czemu (2): *BAđz/* krwi Páná mego Chryłtá/ pozdrowiona/ [...] Omyi/ poświęć dułżę mą k wieczney rádości *GrabowSet* I2. Cf »poświęcić ku prawdzie«.

poświęcić przez co (7): *KrowObr* 67, 97; Abowiem godziło łię áby ten dla ktorego łą włzytki rzeczy/ [...] wiele łynow do chwały przywodząc/ kłiążę zbáwienia ich przez męki poświęcił. *BibRadz Hebr* 2/10; y nie rozłączay dułże moiey z grzełznym ciálem moim/ áż wđy ią przyłtoynie/ przez łwięte Sákráméntá y łwiátości twoie omyię/ poświęć/ cnotámi ozdobię *LatHar* 146; *WujNT Hebr* 10/20. Cf »przez krew poświęcić«, »poświęcić przez prawdę«.

poświęcić czym (26): *SeklKat* E4; *KrowObr* 74, 89; *NiemObr* 104; Rácźże ie łam BOłtwem łwym poświęć/ á łwiátem łwym niebiełkim ołwieć *ArtKanc* K17; W Płálmiech łpiewánia/ bez przełstawánia/ gdy mię wćiefzył/ thym obdárzył/ łowem łwym łwiętym poświęćł. *ArtKanc* L10v, N12; *LatHar* 517; Bo połt 40. dni łam Pan połtem łwym poświęć raczył *WujNT* 16, 72, *Hebr* 10/20; Po tym chrzćie ná ktorým wodę dotykánim ciáłá łwego poświęćł/ niebo łię otworzyło *SkarKaz* 516a; y Helizeułz gołpodę łwoię włkrzełzenim łynaczká vmárłego poświęćł. *SkarKaz* 579a, 516b, 577a. Cf »krwią poświęć«.

poświęcić czym [= aby było czym] (1): y połzwyącył yá duch łzwyáty (przed włzemy vyeky) kofzcyolem wktorem myálo lezecz dzyewyącz myełyący czyálo boze *PatKaz II* 42.

cum inf „być” czym (1): [tę pannę *Duch Święty*] gotouáł bycz mathką bołthwa, y połzwyącył yá bycz domem vyeczney mądrołzcy *PatKaz II* 41v.

W połączeniach szeregowych (13): *KrowObr* 45v, 67v, 152v, 167; *RejPos* 44; A zaprawdę nie byłoby było potrzebá tákiey życzliwości/ kiedyby [*Jan Chrzćiciel*] był mogł łerce iego [*króla Agryppy*] przyciągnąć/ poświęć y rozgrzełżyć. *RejPosRozpr* b4; Iż Iezufá Potomká Dawidowe^{go}/ Bog vmiłował/ pomázáł/ poświęćł/ y ná łwiát połłáł. *CzechRozm* 23, 34, 60v; *CzechEp* 217, 270, 342; *LatHar* 146.

W charakterystycznych połączeniach: poświęć baranki, chwalcę, dary, dom (2), duszę (7), imię (5), kościoły, lud (4), ludzi, małżeństwo (2), matkę, miasto, miejsce, myśl, narodzenie, oblubieńcę, ojce, pannę (2), piersi, potomka, świadectwo, łwiátości, wezwánie, wierne, wnętrźności, wodę (3), żywot; poświęć bostwem, cudami, dotykaniem (2), duchem, imieniem [czyim], przez męki, mocą, obecnością, ofiarą, postem, przyłciem, łowem, wskrzełzeniem; poświęć k radości, wiecznie (2), z wieczności, ná wieki.

Zwroty: »[czym] Bogu Ojcu poświęć« (1): Iuż nie potrzebá krwi z ładnych źwierząt z nowu przelewáć/ áni zá grzechy ofiárowáć/ bo nas łwoią ofiárą raczył darowáć. Ktorą nas włzyłtkich raz Bogu Oycu wiecznie poświęćł *ArtKanc* D18.

»krwią, przez krew poświęć« = *sanctificare per sanguinem* *PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (11:1): Iż Pan Kryłtus łámego łiebie zá kołściól łwoi wydał/ áby y [*lege: ji 'go'*] poświęćł: A tymźe/ ielli Solá álbo wodą? nie Solá mowi/ áni wodą tzárowáną? A tymźe thedy? krwią łwoią nadrołłłszą. *KrowObr*

74; który lud Pan Kryftus nie Czyscem/ ále krwią swoią Świętą otzyścił/ y poświęcił *KrowObr* 77v, 177v; Dla tego y Iezus áby poświęcił lud przez włafną krew/ przed braną cierpiał. *BibRadz Hebr* 13/12; *RejPos* 163v, 265v, 341; *CzechRozm* 260v; *KarnNap* F4; *ArtKanc* D13v, I16v; *WujNT Hebr* 13/12.

»poświęcić [kogo] w prawdzie, ku prawdzie, przez prawdę« = *sanctificare in veritate PolAnt, Vulg* [szyk *zmienny*] (10:1:1): wierzyć w ducha świętego/ który nas poświęcił ku wśelkiej prawdzie *SeklKat* P4v; pan Kryftus [...] prosił Bogá oycá za śwemi zwolenniki [...]/ áby ye poświęcił w prawdzye/ á zachował w śwym imyenyu *KromRozm I* K2; *KromRozm II* f2v, t2, t4; *KrowObr* 74, 212v; Pan Chrifthus prosił Oycá/ áby nas poświęcił wprawdzie *WujJud* 95v; *WujJudConf* 243; *BudNT Ioann* 17/17; *WujNT Ioann* 17/17, s. 375.

»poświęcić sam siebie« (1): Stąd fię vczymy/ iż człowiek może poświęcić sam siebie/ dobrą wolą swoię/ ípoł robiąc z łalką Bożą. *WujNT* 822.

Szeregi: »błogosławić (a. ubłogosławić, a. wylać błogosławieństwo) i (a) poświęcić« [szyk 5:2] (7): Wyley [Boże] błogosławieństwo twoie/ ná ten Wolk/ y poświęć gi/ światłością łalki twoiey. *KrowObr* 89, 67, 97, 97v; Iż ktore przeyrzał k łalce śwey/ tych do niey wezwał/ á wezwawfzy y vbłogosławił y poświęcił. *RejPos* 74; A toli íeft przepálanie biodr twoich/ iáko cie tu Pan vpomináć raczy/ wftydáć fię poczcíwego małżeńftwá? kthore tobie Pan twoy poświęć y błogosławić raczył *RejPos* 346, 352. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»oczyścić i poświęć« [szyk 6:2] (8): *KromRozm III* D7; *KrowObr* 77v, 177v; Iż gdy on dał rozlać dla nas onę niewinną krew swoię/ áby iá nas oczyścił y poświęcił przed Máyefthatem Bogá Oyczá *RejPos* 265v; *LatHar* 98; á iż im Ewángelia opowiedána być miałá/ chocia z przyrodzenia nieczyftym: ktore Pan Bog iuz chćiał oczyścić y poświęć. *WujNT* 440; Drudzy fą ktorych P. Bog w żywoćie poświęcił/ to íeft od grzechu pierworodnego oczyścił [...]. Ták był Ieremiafz Prorok oczyfiony *SkarKaz* 577b, 579b.

»poświęć i oświeć« [szyk 1:1] (2): Bog ociec wśifftko ítworzył/ fyn nas odkupyl/ á duch świeti ofwiecił y poświęcił *SeklKat* N3v, E4.

»pomazać i poświęć« (1): Temu mowię człowiekowi/ nam procz grzechu podobnemu wśyfftko to vczynił. [...] y tego ták pomázał y poświęć/ á nie Syná iákiego przedwiecznego/ Bogá z Bogá bes początku vrodzone^{go} *CzechRozm* 23. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»przeżegnać i poświęć« (1): Przeżegnay y poświęć to Miałto Panie *TarDuch* E2.

»poświęć i utwierdzić (a. potwierdzić« (3): Bogá oycá też prosił nye tylko za ápoftoły/ ále za wśyfftkimi [...]/ áby ye poświęć y vtfirdził w prawdzye. *KromRozm II* f2v, t2; *WujNT* 309.

W przen (2) : sam sobie vczyn [...] duchowny kościół z íplugawionego fercá mego: sam ie rácz ozdobić łalką twą y poświęć *LatHar* 216; Słodki Chryfte IEzu [...]. Oświeć mnie/ chęć zápal/ poświęć/ twe naczynie. *GrabowSet* Q3v.

Przen (4) : Dawne te [Kościelckich] Bog poświęć/ dla ich íczyrey cnoty *PaprPan* L4v.

poświęć czym (2): Iż ten [słowieński] ięzyk wałz/ tak fławny tak dawny/ tak święty ([...]). Ktori wiele świętych światościam [lege: światością] zywota śwego poświęćili *FalZiołUng* V 119; (*marg*)

Krolowie pobożni o religią nawiętżze łtáránie mieli. (-) Y Sálomon początki krolowánia łwego budowaním kościoła y zbieránim nań máteryi poświęcił. *SkarKazSej* 679a.

Zwrot: »we krwi poświęcić« (1): Gdy tę modlitwę kończyła/ ieden z rofkazánia Ałpáiuła mieczem gárdło iey przebił. Y ták we krwi łwey/ czyłtą łobie Chryłtus oblubieńcę poświęcił. *SkarŻyw* 70.

a. O sakramencie Eucharystii (3) :

Zwrot: »poświęcić ofiarę« [szyk zmienny] (2): I ielztze łłóżywłzy ręce mowisz dáley w tymże Kanonie ták: Poświęć prošimy Pánie tę offiárę/ áby nam iednorodnego łyná twego Ciáło/ y Krew łie łtála. *KrowObr* 170; Nic ná tey [ofierze sprawowanej przez kapłanów] mniey nie máłz/ niżli ná oney [sprawowanej przez Chrystusa]. A to czemu? bo tey nie poświęciaią ludźie/ ále Chryłtus który ią pierwey poświęcił. *SkarKaz* 158b.

Szereg: »postanowić i poświęcić« (1): Ale gdy do nich [ciała i krwi] przyłtapi łłowo Páńłkie/ przez ktore tę łpráwę Pan połtánowić y poświęcić raczył/ iuż takowe rzeczy słtawáią łie świętemi *WujJudConf* 163v.

b. Ustanowić świętym, służącym Bogu (6) : Ten iedny dni zacnieyłze vczynił y poświęcił/ á drugie połpolite dni vczynił. *BibRadz Eccli* 33/9.

Szeregi: »błogosławić i (a) poświęcić« = *benedicere et sanctificare PolAnt* (3): Y błogosławił Bog dniowi łiodmemu á poświęcił go *BibRadz Gen* 2/5; y przeto błogosławił Iehowáh dzień Sobotny y poświęcił iy. *BudBib Ex* 20/11; *ArtKanc* M6v.

»obrać i poświęcić« = *eligere et sanctificare Vulg, PolAnt* (2): Abowiem obrałem y poświęcił to mieyłce/ żeby tu ná nim było imię moje ná wieki *Leop 2.Par* 7/16; *BibRadz 2.Par* 7/16.

2. Dokonać obrzędu święcenia, nadać charakter sakralny przy pomocy odpowiednich słów, znaków i gestów; konsekrować; sanctificare Vulg, PolAnt; sacrare Mącz, Calag; consecrare Calag [w tym: kogo, co (79)] (82) :

a. W religii chrześcijańskiej (38) : *BielKron* 153; Templum Deo sacrare Poświęcić. *Mącz* 363b; *RejAp* 166v; *RejPos* 306v; Chryłmá S. powiádaia/ iłz poświęcić żaden Włádyká y Metropolit nie może/ okrom łamego Pátryárchy. *SkarJedn* 347; *Calag* 267b; *LatHar* 356.

poświęcić przez co (1): Rácż poświęcić Pánie ty ręce/ przes to pomázanie y náłze pożegánie *KrowObr* 124.

poświęcić czym (2): Tedy Chryzołtom S. wziął wodę/ y proił áby ią krzyżem S. Biłkup Fláuian poświęcił. *SkarŻyw* 86; áby ią [papież Domicyllę] wtym poćwierdził/ á poślubione dziewictwo iey dánim zasłony poświęcił. *SkarŻyw* 435.

W charakterystycznych połączeniach: poświęcić chwasty, dziewictwo, krzyżmo (2), ogień, popioły, ręce, rzeczy, świece, wody, ziółka; poświęcić przez pomazanie.

Zwroty: »kościół poświęcić« (6): *PatKaz II* 39v; łakie łszalenłtwo/ [...] yż prołti kapłan może ochrcić dziecie/ [...] á dzwonu ochrcić/ albo kościół poświęcić nie może iedno iego miłóć kxiąc byłkup *SeklKat* V2; *KrowObr* 102; Y obrał łtáre/ ácz ná ten czás łpułtołzone miáłto Iuuánium/ [...] w którym kościół święte⁸⁰ Piotrá zbudował y poświęcił *SkarŻyw* 231, 422; *WujNT* 508.

»poświęcić wodę« [szyk zmienny] (2): (*marg*) łpołób chrztu (-) Napiérwéy wodę poświęcić: á po tym niech łye chrćci ten/ który łye chrćcić ma *BiałKat* 241; *SkarŻyw* 35.

Szeregi: »błogosławić i poświęcić« (2): I přes modlitwy wšyřtkich řwětych/ Błogosławić/ y ráz [te řwiece] poświęćić *KrowObr* 89, 73.

»poświęćić i (po)żegnać« [szyk 1:1] (2): Zeřfli Boże Anioła twoiego/ z niebá kteryby żegnał y poświęćił ty popioły *KrowObr* 92; *BielKron* 329v.

Przen (7) : A thakyeřczy ta myla panna yeřth zwyecznořczy pošwyzczona/ y řtala řyá kofczyolem bořkyem korařz pošwyzczył nayuyřfy byřkup oczyecz nyebyeřky *PatKaz II* 39v; *OrzQuin* M2; A řadneby řwieczki áni krzyżyki áni mářci nie poświęćily więcey mieyřcá onego/ iedno ty ktoreby były zápalone á ofiarowane w řercoch wiernych *RejPos* 349; O iákořcie wiele wiez poświęćili: [...] y iákořcie kořcioł kazánim řwym vwefelili *SkarŻyw* 595.

W połączeniu szeregowym (1): *Surgite sancti de mansionibus vestris*, powstańcie řwięci z mieszkania wářzego/ mieyřcá poświęćcie/ ludowi błogosławcie/ á nas grzeřzne ludzie w pokoju záchowaycie *CzechEp* 84.

Zwroty: »poświęćić kořcioł« (1): Rácz poświęćić kořcioł ciáľá nařzego/ á ná mieszkanie tobie oddáne obroćić. *LatHar* 31.

»krwiá poświęćić« (1): to dali Bog y czynić tákże będę w Rzymie/ [...] przy grobie [...] nieřliczonych Męczennikow/ Spowiednikow/ Biřkupow Bogu miřych/ ktorzy krwiá y řtátecznořciá řwoiá/ miářto ono řwięte poświęćili *ReszPrz* 112.

α. *O sakramencie Eucharystii* (12) : Lecź to/ co my mowimy z řłowá Bożego idźie: gdyź Pan Chriřtus chleb vkázuiáć/ poświęćiwřzy iuź gi nie chlebem/ ále ciáľem řwoim zowie *WujJud* 175; *SkarŻyw* 91; *ArtKanc* T10v; Y Ambroży ř. řzeroko dowodzi/ iź w ř. Sákrámenćie nie mářz więcey chlebá ktery przyrodzenie řpráwiło: ále iest to co przeżegnánie poświęćilo (to iest ciáľo Páńkie) *WujNT* 115.

poświęćić czym (3): *OpecŻyw* 93; Ktore pożywanie řwiátořci ciáľá y krwi řwoiey/ řam Pan Kryřtus nam przykazał y poświęćił obrzędem ábo ceremoniá ořtáteczney wieczerey řwoiey á řłowem řwym. *RejPosWiecz*² 94v; *KuczbKat* 175.

Zwroty: »chleb poświęćić« [szyk zmienny] (2): *OpecŻyw* 93; Chleb ktego dořyc miáľo być ku tey řwiátořci řpráwowániu [...] záraz/ y táź Formá poświęćił *KuczbKat* 175.

»ciaľo, ((a) krew) poświęćić« [szyk zmienny] (3): *SeklKat* V2; Ofobno poświęćił ciáľo/ ofobno krew/ iáko by zábite y vmářle. *SkarKaz* 157b, 157b *marg.*

»kielich poświęćić« (1): Tákięz ij kielich z winem wziáwřfy/ motzá řwoiá poświęćiwřfy/ vczyniwřfy podziękowanie bogu oyttzu/ dáľ ijm *OpecŻyw* 93.

»na krew wino poświęćić« (1): Táľ řłowo przedwieczne/ řłowem chleb w ciáľo řwe zmienilo: Táľ teź ná krew řwoię/ prořte wino wnet poświęćilo *LatHar* 385.

Szereg: »preżegnać i poświęćić« (1): wziáwřfy mily iezus chłeb przařny/ [...] preżegnał gij ij poświęćił *OpecŻyw* 93.

β. *Kanonizować* (3) : Stániřłává Biřkupá Krákovřkiego theź rychľo potym poświęćili *KrowObr* 34, 135v; Iáko wi Bogowie řá oni ludzie řwięci pomářli/ iáko Márya/ Piotr/ Páweł/ etc. tákże y inřzy/ ktore Papięze Rzymřcy Bogámi ábo řwiętymi nie rychľo po ich řmierci/ vczynili/ poświęćili y onych wzywáć od potrzeb niekterych rořkazáli. *CzechRozm* 6v.

b. *W religii żydowskiej Starego Testamentu (44)* : Ián święty wezdrzał/ a leiątz wodę zawolál. Raczy mie poświęćitz zbawicielu. *OpecŻyw* 36v; Stąpił tedy Moizefz z gory do ludzi/ y poświęćił ie. *Leop Ex* 19/14; I poświęćiz wlfyftkie rzeczy á będą bárzo święte: tak yż kto lie ich dotknie/ będzie poświęconym. *Leop Ex* 30/29, *A3v, *Ex* 19/10, 23, *Lev* 8/11, 31 (14); *BibRadz Ex* 30/29, *Lev* 8/10, 11, 3.Reg 15/15, 2.Par 13/9; Poświęćił Iffai y fyny iego/ y poštawił ie wnet przed ołtarzem. *BielKron* 65, 32, 33v; Zás ćielcá zá grzech ofiárowác będziefz co dzień [...]/ ábyś oczyścił ołtarz/ gdy ná nim vbłagywac będziefz/ y námázefz iy/ że iy poświęćifz. *BudBib Ex* 29/36; Przy tym wżytko naczyńie ktore był fplugáwił krol Achaz [...] zgotowálifmy y poświęćili/ á oto fą przed ołtarzem Iehowy. *BudBib* 2.Par 29/19, b2v [3 r.], 1.Reg 16/5, 1.Par 26/26, I 209d marg.

poświęcić komu [= Bogu] (1): Otoż ia też budowác mam dom imieniowi Iehowy Bogá mego ábych mu iy poświęćił *BudBib* 2.Par 2/4.

W charakterystycznych połączeniach: poświęćić dom boży, rękę [czyjā], rzeczy (4), sien (połowicę, poł sieni) (3), skarby, szaty, syny [czyje] (2), szrodek [czego], wannę.

Zwroty: »poświęćić kościół, przybytek naświętszy« [szyk zmienny] (3:1): ále Aaron był odłączon/ áby poświęćił przybytek naświętszy [ut sanctificaret ipse sanctitatem sanctitatum] y z fyny fwemi ná wieki *BibRadz* 1.Par 23/13; *BielKron* 116; *BudBib* 2.Mach 2/9; Y Sálomon kroleftwo wżytko ná to święto zezwał/ y z rádością y pompą wielką kościół poświęćił *SkarKaz* 454a.

»poświęćić ołtarz« = sanctificare altare PolAnt (3): [Mojzesz] Poświęćił y ołtarze fiedm rázow kropiąc. *BielKron* 37v; *BudBib Ex* 29/37, 44.

Szeregi: »oczyścić i poświęćić« (1): y dotknął lie rogow ołtarzowych w koło: ktory oczyściwlfy y poświęćiwlfy [quo expiato et sanctificato]/ wylał oštátek krwie ná fundáment iego. *Leop Lev* 8/15.

»pomazać a (i) poświęćić« [szyk 3:1] (4): *Leop Num* 7/1; *BibRadz Eccli* 45/17; Wzywáfzy oley święty [Mojzesz] pomázal dom Boży á poświęćił *BielKron* 37v; *SkarŻyw* 347.

3. *Mianowác, obrác, ustanowić, przeznaczyć na jakieś stanowisko z zachowaniem odpowiednich obrzędów [w tym: kogo (28)] (31)* :

a. *W dziedzinie życia religijnego: wyświęćić (o kapłanach, mnichach itp.) (27)* :

α. *W chrześcijaństwie (16)* : *BielKron* 177v; *SkarJedn* 135; á w Konftancyey ábo Sáláminie Bifkupftwo wákowáło: z obiáwienia Bożego/ ná rynku go duchowni [...] porwáli/ poświęćili/ y ná ftolicj Bifkupiey poštawili. *SkarŻyw* 454, 519.

poświęćić na co (1): á chcąc podporę mieć ftárości fwey/ Eobaná Káplaná ná Bifkupftwo Tráiekteńfkie/ poświęćił. *SkarŻyw* 519.

W połączeniach szeregowych (2): *MrowPieś* A4; Gdy przez rąk wkładanie ordynowáli/ poświęćili y poštánowali kápłany. *WujNT* 456.

Zwrot:»kapłana, kapłanem poświęćić« [szyk zmienny] (5:3): *KromRozm III* I3v; Potym go Bazyli S. puścić niechćiał od siebie/ afz go Dyákonem y potym kápłanem poświęćił. *SkarŻyw* 118, 235, 362; *WujNT* 408, 456; y íam Pápież nie tylo Bifkup nie ma nic nád kápłaná: ále to ma nádeń/ iz Bifkup kápłany rodzi/ á kápłan kápłaná rodzić y poświęćić nie może *SkarKaz* 607b, 607a.

Szeregi: »(po)stawić i (albo) poświęćić« [szyk 2:1] (3): O diakonyech prawdá iz fpomina Lukáfz połpołftwo: Ale tylko iże ye obráło/ á przed ápoftoły poštawiło/ co yeft daleko infsa rzecz/ niżli

ftawić álbo poŵwyęcić. *KromRozm III* I6v, I3v; Agápetus Papież [..] łam obecnie Menę Kátholiká ręką łwą poŵwięcił y poftáwił *SkarJedn* 192.

»poŵwięcić i uczynić« (1): Bo żaden kápłan/ kápłaná drugiego poŵwięcić y vczynić nie może *SkarKaz* 607a.

Przen [kim (= na kogo)] (1) : Iezu ienżes młodzionki dla ciebie pobite męczenniki łwemi poŵwięcił. łmiłuy łie nad nami. *TarDuch* Bv.

β. *W religii żydowskiej Starego Testamentu; sanctificare Vulg, PolAnt; consecrare Vulg (10)* : Syny takież ie⁸⁰ [Aarona] offiárowawfly poŵwięcił/ y oblokł [oblatos vestivit] w łuknie łniáne/ y opáł páy/ [..] iáko był rofkazał Pan. *Leop Lev* 8/13.

W połączeniu szeregowym (1): Ták mu dołkonále ten grzech/ przez Moyżelzá [..] odpufzczony był: iłz go Pan Bog [..] naywyłzłym kápłanem Moyżelzowi vczynić y poŵwięcić/ y pomázác kazał *SkarŻyw* 491.

Zwrot: »na kápłáństwo (a. na urząd kápłáński), kápłanem poŵwięcić« [szyk zmienny] (3:1): A to/ yáko wyele inych rzeczy/ wżyęto z łtárego zakonu/ gđzye bog łam tym obyczáyem kazał Aaroná y łyny yego ná kápłáństwo poŵwyęcić. *KromRozm III* I4, M3; Pomázelz też Aaroná y łyny iego/ á poŵwięciłz mi łe ná vrząd kápłáńłki [sanctificabis eos ut sacerdotio fungantur]. *BibRadz Ex* 30/30; *SkarŻyw* 491.

Szereg: »pomazać i (a) poŵwięcić; pomazawszy poŵwięcić« = *ungere et consecrare Vulg; ungere ad sanctificandum PolAnt (3;1)*: Pomázelz też nim Aároná y łyny iego/ y poŵwięciłz łe/ że mi będą vrząd kápłáńłki łpráwiác. *Leop Ex* 30/30, *Lev* 8/11; Temże też Oleiem pomázánia połał głowę Aaronowę/ á pomázawłzy poŵwięcił go. *BibRadz Lev* 8/12; *BielKron* 33v.

Przen [na co] (1) :

Szereg: »pomazać i poŵwięcić« (1): Iż duch páńłki miał Mełyálzá/ ná vrząd zacny/ pomázác y poŵwięcić. *NiemObr* 103.

γ. *W religii pogańskiej (1)* :

Zwrot: »na kápłáństwo poŵwięcić« (1): Ale piłzá być napirwey dzyewkę Mellifeufowę Mellife ná kápłáństwo bogini Welte/ [..] obroćić y poŵwięcić. *BielKron* 24v.

b. *W dziedzinie życia państwowego (4)* :

poŵwięcić przez kogo (2): Pan Bog [..] przez Kápłaná/ Krolá łudziom poŵwięcił *OrzRozm* D3v, D3v.

Zwrot: »krola, na krolestwo poŵwięcić« (2:1): tákież przez Sádochá y Nátáná/ Sálomoná ná Krolełtwo był poŵwięcił. *OrzRozm* D3v; ktory Kápłan y wiárę prawđziwą nam dał/ y łtrozá tey wiáry Krolá w Polłzce nam poŵwięcił *OrzRozm* Lv, D3v.

Przen [czemu] (1) : Hetmáná opátrzného, łerdeczného, vmieiętného, y wielce łczęśliwego, Ianá Zamoyłłckiego, tálz łziemiá náłzá [Chelmska] R.P. poŵwięciłá *SarnStat* 454.

4. *Oddać, ofiarować, przeznaczyć na coś; consecrare, sanctificare Vulg, PolAnt [w tym: kogo, co (55)] (56)* : *Leop Num* 6/11; *BibRadz 2.Reg* 8/11; iż gđy przydzyecie do zyemie Kánáneylkiew [..]/ odlączyłz káźde pirworodne dobytcze łwoje łámce y poŵwięciłz *BielKron* 36; *NiemObr* 103.

poświęcić dla czego (1): á te máiętności/ ktore wedle Ítárodawnych wítaw/ dla náuczánia y wslugowánia wiáry świętey/ było poświęcono [*consecrata sunt*] co oni požádlivości íwey wniewolá oddáli. *ModrzBaz* 133v.

poświęcić komu, czemu (44): *PatKaz II* 42; *RejPs* 72, 218; y Ípługáwili dom Pánłki/ ktory był íobie poświęczył [!] w Ieruzáleń. *Leop 2.Par* 36/14, *3.Esdr* 2/10; *BibRadz Eccli* 33/12; Mowił Pan Bog do Moizełzá/ rzekąc: Poświęć mi wízelkie pirworodítwo/ ták z ludzi iáko z dobytká/ ábowiem moiá íełt wízelka pirworodność męłczyzniego rodzáiu *BielKron* 30v; Pan rołkázuię/ ábyś íedno íeden íemu dzień w thegodniu poświęcił. *RejAp* 110v; *RejPos* 153, 163v; *BudBib 2.Par* 36/14; *SkarJedn* 332, 333; *SkarŻyw* 180, 566; TEn próżny wácek/ Pluto poświęciłęm tobie/ Iuż táń miéy y pieniádze/ y ten wácek íobie. *KochFr* 42, 54, 62; *KochWr* 26; to mieć chce/ tego prágnie/ o tym myśli/ áby tu Turki ofádzil: áby té kościoły Mahométowi poświęcił *OrzJan* 101, 97; *SkarKazSej* 669a. Cf »Chrystusowi poświęćć«, »poświęćć imieniowi«, »poświęćć Panu (Bogu)«.

poświęćć ku czemu (7): potym Lábrułká w dobrá íie winnice obrociłá y owoc dołkonáły s íebie dáłá/ to íełt wino/ ktore Noe poświęćiwízy ku požytku ludzkíemu/ wczýnił wielkie gody ná ktorych íie íam wpił y wíńáł *BielKron* 6; *RejPosRozpr* c3; ná ofstatek powiedział/ iáko ciáło íwe Chrýtułowi ku czyłtości wieczney poświęćil. *SkarŻyw* 308. Cf »ku chwale poświęćć«, »ku czci poświęćć«.

poświęćć na co (5): *BibRadz I* 356b marg; *BielKron* 70v; wypalili miałto ze wízytkim co táń było: okrom złotá/ írebrá/ miedzi/ y żelázá/ ktore ná kościoł abo przybytek Pánłki poświęćili. *SkarŻyw* 502. Cf »na chwałę poświęćć«, »na ofiarę poświęćć«.

poświęćć za kogo (2): Bog íobie Witalíá zá męczyńniká poświęćil *SkarŻyw* 566, 435 marg.

cum inf (1): Oto yełt dom bozy ktory duch ízwýąty połzwýączył przebyuacz íynu bożemu *PatKaz II* 42.

Ze zdaniem celowym (2): y poświęćili Eleázará íyná íego/ áby ítrzegł Skrzyńie Pánłkiey. *BibRadz 1.Reg* 7/1; y Aharona y íyny íego poświęćę/ áby mi ofiárownikámi (byli). *BudBib Ex* 29/44.

Zwroty: »bogom poświęćć« (1): wízákże Gedimin náđ to Lás ciemny Bogom poświęćil *StryjKron* 400.

»Chrystusowi poświęćć« (3): Klemens S. Domicillę Chrýtułowi zá oblubieńcę poświęćil. *SkarŻyw* 435 marg, 308, 435.

»ku chwale (a. ku wywýższeniu chwały), na chwałę poświęćć« [*szyk zmienny*] (2:1): a íprawiłłfy nas tak wípołeczności kołcioła twego: potem nas będziefz raczył ípolecznie doprowadzić: do onego Ieruzalem ktoreś ty íobie ku wieczney íwey chwale poświęćć raczył. *RejPs* 72; *BibRadz I* 478d marg; Dla czego teź Apołtołowie pierwfzy dzień miedzy onymi íiedmiá dni/ ná chwałę Bożá obrocili y poświęćili *KuczbKat* 295.

»ku czci [*czyjey = bożej*] poświęćć« (1): Pod nogi lećá/ twych kościołow hojne Ozdoby: w íprołne połzło wżywánie/ To/ co ku twey czći/ poświęćono Pánie *GrabowSet* V.

»poświęćć imieniowi [*czyjemu*]« = *sanctificare nomini Vulg, PolAnt* (2): *Leop 2.Par* 7/20; Tedy was wykorzeńię z íiemie moiey ktoráń wam dáł/ á Dom ten ktorym poświęćil imieniowi memu/ podam w przypowieć y w básń v wízytkich narodow. *BibRadz 2.Par* 7/20.

»krew swą poświęcić« (1): ktorzy zdrowie łwe/ y żywoth/ y krew łwą poświęcą ku wywyżzeniu chwały Bożey *BibRadz* I 478d *marg*.

»na ofiarę poświęcić« (1): Ale námowić ich niemógł/ ktore łobie Chryłtus iáko niewinne baránki ná ofiarę w młodych lećiech poświęcił *SkarŻyw* 180.

»poświęcić Panu (Bogu), Bogu (Ojcu), Jehowie« = *consecrare Domino Vulg, PolAnt; sanctificare Domino PolAnt* [szyk zmienny] (10:4:1): *Leop Num* 6/11, 1.*Par* 18/11; *BibRadz* 2.*Reg* 8/11, I 356b *marg*; á do Ieruzálem [*Dawid*] włzytki łkárby nieprzyiacielłkie przyniołł/ złoto/ łrebro/ y miedz/ ktore poświęcił Pánu Bogu ná budowanie kościoła przyszłego czáfu. *BielKron* 70v, 35; A gdy ták poświęciłł ty domy łwoie/ y dom łercá twego y łumnienia łwego Pánu Bogu łwoiemu/ [...] iuż y dom modlitwy twej/ y dom mieszkania twego pewnie poświęcon [!] y włbłogołławion będzie *RejPos* 351v, 244v, 349v, 351 *marg*; Ale my/ iáko plugáłtwá y hipokrifiey nie chwalimy/ ták te łłufznie wyłlawiamy/ ktorzy ciáło łwoie Pánu Bogu poświęciłłwzy/ [...] pobożnie á łwiętobliwie żywą *WujJud* 212v; *BudBib* 2.*Par* 29/31; *BiałKaz* M4v; *ArtKanc* D18; *WujNT* 195.

Szeregi: »poświęcić a (i) poślubić« (2): Przeto iż on był poświęcił á poślubił Pánu włtá łwe ná vrząd prorocki/ widząc niedołthátek łwoy ku łłżbie Pána tákiego/ tedy łię ták ná to włkarża. *BibRadz* I 356b *marg*; *BiałKaz* M4v.

»poświęcić i zalecić« (1): Lecz przy Młzey łwiętey y ná łnszych Godźinách/ łłufznie tylko tych ięzykow wżywamy/ ktore łobliwie Pan Chryłtus ná Tytule Krzyża łwego poświęcił/ y Kościołowi zalecić raczył *WujJud* 182.

a. Oddać świętemu patronowi (2) :

Zwroty: »kościół imieniem [czyim] poświęcić« (1): Rychłó potym Bonifacyułł wtory Papiełz w Rzymie/ ná nawięłszym rynku/ kościół imieniem łwiętego Michała poświęcił *SkarŻyw* 422.

»na [czyjł] pamiątkę kościół poświęcić« (1): obywátele łobliwe nabożeńłtwo máią ku Páwłowi S. ná ktorego pámiątkę nie tylko przednieyłzy kościół poświęcił/ ale y włzytkę wyłpę oddáli pod obronę iego. *WujNT* 508.

5. Uznać za okres łwięty, obchodząc zgodnie z nakazami religii [co] (3) : Y poświęćicie on rok/ rok pięćdziełiąty/ y wywołacie łwobodę wzemi włzem obywátelom iey. *BudBib* *Lev* 25/10.

poświęcić komu (1): W trzećim przykazaniu obowiózał Bog [...]/ áby [łud] dzień łiodmy/ zániechawłzy łwieckich zabaw iemu poświęcił *PowodPr* 50.

Przen [czym] (1) : Dzień dźiśieyłszy poświęćić myłłę rymem łwoim/ Zá zdarzeniem/ o piękna Melpomeno/ twoim. *KochProp* 7.

6. Ustanowić (o regułach zakonnych) [co] (6) :

W połączeniach szeregowych (4): A ponim záłię łnych łiedm Papiełzów tę Regułę przywileymi obdárowalı/ wtwierdzili/ y połwięćili. *KrowObr* 136, 135, 136, 136v.

Szereg: »potwierdzić i (a) poświęćić« (2): ktorą Regułę łłofty Alexánder Papiełz/ ktory łie z dułzą y s ciáłem Dijabłu oddał/ potwierdził y połwięćił. *KrowObr* 137, 135. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 3 r.]

7. Uwielbić, oddać chwałę [co jak] (1) : Święć łię Imię thwe chwálebne/ przez Słowo twoie zbáwienne/ day byłmy pobożnie żyłı/ Imię twe ták poświęćili *ArtKanc* M15v.

Synonimy: **1.** oczyścić, przeżegnać, ubłogosławić; **2.** pomazać, pożegnać, przeżegnać, ubłogosławić; **a.β.** kanonizować, podnieść; **3.** mianować, naznaczyć, nominować, obrać, postanowić, uczynić; **4.** obrać, obrocić, oddać, ofiarować, poślubić; **6.** postanowić, potwierdzić; **7.** uczcić, uwielbić.

Formacje współrdzenne cf ŚWIĘCIĆ.

Cf **POŚWIĘCENIE, POŚWIĘCONY**